

Nämnden Svenska rum 04.11.2021 § 96

§ 96

Principerna för anordnande av eftermiddagsverksamhet inom den grundläggande utbildningen från och med 1.8.2022 (bordlagt 30.9.2021)

Beredning och upplysningar:
Loisa-Turunen Miia
Leino Virpi
Stolt-Haglund Ida
Grönroos Elina
Feodoroff Mona
Wendell Kasper
fornamn.efternamn@esbo.fi
Växel 09 816 21

Förslag

Direktör för sektorn för fostran och lärande Rinta-aho Harri

Nämnden Svenska rum godkänner principerna för anordnande av lagstadgad eftermiddagsverksamhet i enlighet med bilagan. Principerna består av principer för anordnande och genomförande av eftermiddagsverksamhet, barninvalskriterier och upphandlingsprinciper, principer för beviljande av understöd och principer för eftermiddagsverksamhet i egen regi.

Principerna träder i kraft 1.8.2022. Principerna efterföljs emellertid redan i val av serviceproducenter och barninval under våren 2022.

Behandling

Laiho avlägsnade sig med stöd av förvaltningslagen 28 § punkt 5 på grund av jäv under behandlingen och beslutsfattande.

Ekonomi- och förvaltningsdirektör Timo Ketonen var föredragande, då direktör för sektorn för fostran och lärande Harri Rinta-aho var förhindrad.

Ramm-Schmidt understödd av Ahlefelt, Helmes, Lundén, Hämelin och Vaquer gjorde följande tilläggsförslag:

”Eftermiddagsverksamhet på svenska bör tryggas också i fortsättningen. Nämnden Svenska rum ser att det finns en risk att finskspråkiga aktörer godkänns som serviceproducenter för den svenskspråkiga eftermiddagsverksamheten. Nämnden yrkar på att eftermiddagsverksamheten också i framtiden bör ordnas på god svenska av aktörer som har tidigare erfarenhet av att ordna eftermiddags- eller motsvarande verksamhet på svenska.”

Peltola understödd av Ahlefelt, Lundén, Ramm-Schmidt, Hämelin, Vaquer och Helmes gjorde följande tilläggsförslag:

”Nämnden Svenska rum kräver att kvalitetskriterierna för eftermiddagsverksamhet bör visas till nämnden så fort som möjligt.”

Peltola understödd av Vaquer och Helmes gjorde följande förändringsförslag:

”Punkter 1.3.d och 1.3.e bytes.”

Ordföranden motsatte sig Peltolas förändringsförslag.

Efter avslutad diskussion frågade ordföranden om Ramm-Schmidts tilläggsförslag kan godkännas. Eftersom ingen motsatte sig det, konstaterade ordföranden att nämnden enhälligt godkänt det första tilläggsförslaget.

Ordföranden frågade om Peltolas tilläggsförslag kan godkännas. Eftersom ingen motsatte sig det, konstaterade ordföranden att nämnden enhälligt godkänt också det andra tilläggsförslaget.

Sen konstaterade ordföranden att ett avvikande förändringsförslag har framställts, vilket föranleder omröstning. Nämnden godkände ordförandes förslag till omröstning med namnupprop.

Ordföranden konstaterade att nämnden med rösterna 9 mot 3 har förkastat Peltolas förändringsförslag. En ledamot var frånvarande. Ett omröstningsprotokoll är bifogat.

Beslut

Nämnden Svenska rum

1

godkände principerna för anordnande av lagstadgad eftermiddagsverksamhet i enlighet med bilagan. Principerna består av principer för anordnande och genomförande av eftermiddagsverksamhet, barninvalskriterier och upphandlingsprinciper, principer för beviljande av understöd och principer för eftermiddagsverksamhet i egen regi.

Principerna träder i kraft 1.8.2022. Principerna efterföljs emellertid redan i val av serviceproducenter och barninval under våren 2022.

2

konstaterade att eftermiddagsverksamhet på svenska bör tryggas också i fortsättningen. Nämnden Svenska rum ser att det finns en risk att finskspråkiga aktörer godkänns som serviceproducenter för den svenskspråkiga eftermiddagsverksamheten. Nämnden yrkar på att eftermiddagsverksamheten också i framtiden bör ordnas på god svenska av aktörer som har tidigare erfarenhet av att ordna eftermiddags- eller motsvarande verksamhet på svenska.

3

krävde att kvalitetskriterierna för eftermiddagsverksamhet bör visas till nämnden så fort som möjligt.

Tidigare behandling under hösten 2021

Nämnden för fostran och utbildning samt nämnden Svenska Rum bordlade ärendet 29.9.2021 respektive 30.9.2021.

Nämnden för fostran och utbildning beslutade 13.10.2021 att återremittera ärendet för ny behandling så att följande saker beaktas i beredningen av principerna för anordnande av eftermiddagsverksamhet:

1. Även företag ska kunna delta i så kallad understödd verksamhet, på samma sätt som till exempel i Vanda och i Helsingfors.
2. Korgarna för köptjänster blir inte för stora, så att möjligast många serviceproducenter har möjlighet att anordna tjänsten
3. Serviceproducenterna är inte tvungna att välja Esbo Catering som producent av mellanmålet, ifall man på ett annat sätt kan servera mellanmål av god kvalitet
4. Serviceproducenterna har möjlighet att sköta faktureringen av den så kallade vårdnadshavarnas andel av kundavgiften även i fortsättningen

I den nya beredningen av ärendet har ovannämnda återremitteringsförslag beaktats. Ärendet behandlas i nämnden Svenska rum 4.11.2021 och i nämnden för fostran och lärande 3.11.2021.

Behörighet

Enligt 1 delens 4 kapitel 11 § 3 punkten i Esbo stads förvaltningsstadga är det nämndens uppgift att besluta om verksamhetsprinciperna för produktion och utbud av tjänster inom sitt uppgiftsområde. Enligt 9. punkten i ifrågavarande § beslutar nämnden om principerna för upphandling som gäller ordnande och genomförande av tjänster i sektorn i enlighet med Berättelsen om Esbo. Enligt 1 delens 4 kapitel 17 § 13 punkten i Esbo stads förvaltningsstadga godkänner nämnden Svenska rum och nämnden för fostran och lärande principerna för beviljande av understöd.

Tidigare beslut

Om principerna för anordnande och genomförande av eftermiddagsverksamhet inom den grundläggande utbildningen har beslutits i den finskspråkiga nämnden för utbildning och småbarnspedagogik 13.12.2017 § 165 (ändrats 28.10.2020 § 181) och i nämnden Svenska rum 14.12.2017 § 57 (ändrats 22.10.2017 § 77).

Om sätt att ordna eftermiddagsverksamhet inom den grundläggande utbildningen samt kriterier för val av serviceproducenter har beslutits i den finskspråkiga nämnden för utbildning och småbarnspedagogik 13.12.2017 § 165 (ändrats 14.2.2018 § 23) och i nämnden Svenska rum 14.12.2017 § 57 (ändrats 15.2.2018 § 14).

Enligt beslutsförslaget skulle det i fortsättningen finnas ett dokument om principer för anordnande av eftermiddagsverksamhet inom den grundläggande utbildningen. Det innehåller principer som har att göra med anordnande och genomförande av eftermiddagsverksamhet samt barninvalskriterier, och principer som har att göra med val av serviceproducenter vilka består av principer för upphandling, principer för understöd, och principer för egen verksamhet.

Informations- och diskussionstillfälle för serviceproducenterna

För eftermiddagsverksamhetens serviceproducenter anordnades 30.8.2021 ett informations- och diskussionstillfälle, där de principer som nu är under beredning behandlats och där serviceproducenterna har möjlighet att presentera sina synpunkter i ärendet.

Serviceproducenternas kommentarer om principerna som presenterades under tillfället är som tilläggsmaterial.

Därtill har det till resultatenheten för den finskspråkiga utbildningen 8.10.2021 tillkännagivits serviceproducenternas kompromissförslag daterat 25.9.2021, vilket en stor del av serviceproducenterna riktat till medlemmarna i nämnden för fostran och lärande, samt ett juridiskt utlåtande som serviceproducenterna skaffat, daterat 24.9.2021.

Barninvalskriterierna

Enligt lagen om den grundläggande utbildningen 48 b § ska eftermiddagsverksamhet erbjudas åt elever i årskurs ett och två samt elever med särskilt stöd i den omfattning kommunen beslutar. Vid intagningen till verksamheten skall lika intagningsgrunder tillämpas på barnen.

Inom den finskspråkiga utbildningen är för tillfället totalt 380 elever i årskurs 1 och 2 med beslut om särskilt stöd. Antalet övriga elever i årskurs 1 är 2521 och i årskurs 2 1682. Antalet elever med beslut om särskilt stöd i årskurs 3-4 är 68, i de högre årskurserna endast några enskilda.

Inom den svenskspråkiga eftermiddagsverksamheten är för tillfället totalt 19 elever i årskurs 1 och 2 med beslut om särskilt stöd. Övriga elever i årskurs 1 är 279 stycken och i årskurs 2 är de 278 stycken. I de högre årskurserna finns ett fåtal elever med beslut om särskilt stöd inom eftermiddagsverksamheten.

I enlighet med de principer som för tillfället är i kraft antas barnen till eftermiddagsverksamheten enligt följande prioritetsordning:

- a) elever i årskurs ett som har fått beslut om särskilt stöd
- b) övriga elever i årskurs ett
- c) elever i årskurs två som har fått beslut om särskilt stöd
- d) elever i årskurs tre eller äldre elever som har fått beslut om särskilt stöd
- e) övriga elever i årskurs två

Om det finns flera jämlika sökande inom samma grupp (grupperna a-e) och alla inte kan få en plats, lottas platserna ut mellan dem.

- a. elever i årskurs ett som har fått beslut om särskilt stöd
- b. övriga elever i årskurs ett
- c. elever i årskurs två som har fått beslut om särskilt stöd
- d. elever i årskurs tre eller högre som har fått beslut om särskilt stöd, börjande från den yngsta åldersklassen
- e. övriga elever i årskurs två

Om det finns flera jämlika sökande inom samma grupp (grupperna a-e) och alla inte kan få en plats, lottas platserna ut mellan dem. Inom grupp d. grundar sig prioritetsordningen på elevernas årskurs, vilket innebär att eleverna i de lägre årskurserna prioriteras, och bland elever i samma årskurs ordnas lottning.

Skillnaden gentemot de tidigare kriterierna är att årskursen för elever med särskilt stöd i årskurs 3.-9. påverkar prioriteringsordningen.

Därtill föreslås för de elever med särskilt stöd att eleverna deltar i eftermiddagsverksamheten vid sin egen skola, och att de inte längre skulle ha möjlighet att välja plats för anordnande av eftermiddagsverksamhet antingen vid sin egen skola eller vid en skola i närheten av hemmet. Ändringen baserar sig på att det på årsbasis varit få som utnyttjat möjligheten, därtill strävar man efter att ge undervisning till så många elever som möjligt i sin egen närskola. Den egna skolan har också kännedom om eleven och hans behov av stöd. De övriga eleverna som deltar i verksamheten är från samma skola och verksamhetsmiljön är bekant för barnet.

Sätt att ordna eftermiddagsverksamhet

Enligt lagen om den grundläggande utbildningen 48 b § 3 mom. kan kommunen ordna morgon- och eftermiddagsverksamhet själv eller i samråd med andra kommuner eller skaffa tjänsterna av någon annan offentlig eller privat serviceproducent. Den kan också skaffa tjänsterna genom att betala serviceproducenten understöd för ändamålet.

Enligt Utbildningsstyrelsens principer för morgon- och eftermiddagsverksamhet kan kommunen använda de tidigare nämnda sätten att anordna verksamheten även parallellt.

Inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen deltar läsåret 2021-2022 4650 barn i verksamheten. Verksamheten anordnas enligt följande:

- som egen verksamhet vid 11 skolor (ca 10 % av barnen som deltar i verksamheten)
- som köptjänst vid 11 skolor (ca 22 % av barnen som deltar i verksamheten)
- som understödd verksamhet vid 43 skolor (ca 68 % av barnen som deltar i verksamheten)

Inom de svenskspråkiga skolorna deltar totalt 578 barn i verksamheten. Verksamheten anordnas enligt följande:

- som egen verksamhet i 4 skolor (ca 46 % av barnen som deltar i verksamheten)
- som understödd verksamhet i 7 skolor (ca 54 % av barnen som deltar i verksamheten)

Inom den finskspråkiga eftermiddagsverksamheten har köptjänsternas andel ökat under de senaste åren. I enlighet med de principer för verksamheten som är i kraft kan eftermiddagsverksamheten anordnas som köpt tjänst genom upphandling, om eftermiddagsverksamheten anordnas i en skola där det ordnas småbarnspedagogik i samband med förskoleundervisningen, och denna småbarnspedagogiska tjänst upphandlas separat i de enheter som beslutar om det.

Eftermiddagsverksamheten har anordnats som köptjänst främst i de större skolorna, där antalet barn som deltar i eftermiddagsverksamheten är stort och gruppantalet är högt. Småbarnspedagogikens principer för anordnande av verksamheten har ändrats, och den del i de nuvarande principerna som berör köptjänsterna är inte längre aktuell.

I principerna enligt beslutsförslaget ökas antalet köptjänster. Grunden för detta är både en ekonomisk och en funktionell ändamålsenlighet.

Inom svenska bildningstjänster har verksamheten inte tidigare anordnats som köptjänst, utan eftermiddagsverksamheten har genomförts som egen verksamhet och understödd verksamhet. I fortsättningen tas möjligheten till köptjänster i bruk även inom de svenskspråkiga tjänsterna.

För serviceproducenterna har ordnats ett informations- och diskussionstillfälle 30.8.2021, där de hade möjlighet att framföra synpunkter om de principer som nu är under beredning. Bland de synpunkter som framfördes framkom bl.a. en oro för att en del av de nuvarande aktörerna inte längre skulle ha möjlighet att fortsätta om andelen köptjänster ökas. Därtill ansågs villkoret om allmännyttighet för understödd verksamhet oändamålsenligt. Serviceproducenterna var också oroliga över kravet på att mellanmålet enbart skulle komma via stadens måltidstjänster. Flera aktörer var för att staden i fortsättningen skulle ansvara för att uppbära klientavgifter. Serviceproducenternas synpunkter finns som tilläggsmaterial.

Stadsfullmäktige har 19.10.2020 anpassningsprogrammet för ett ekonomiskt hållbart Esbo (TaKe). I enlighet med programmets riktlinjer anordnas och genomförs stadens tjänster på det sätt som ur ett helhetsekonomiskt perspektiv är lönsammast. Tjänsten kan tas i egen regi i sådana situationer då det ur ett helhetsekonomiskt perspektiv är förmånligare. Tjänster överförs till att ordnas som köptjänster eller i samarbete med andra partners ifall resultatenhetsens egen verksamhet är dyrare eller ineffektivare än den tjänst som fås på marknaden.

Som grund för en ökning av andelen köptjänster är förutom ekonomisk och funktionell ändamålsenlighet, även bestämmelser om upphandlingar, vilka förutsätter upphandling av tjänster. I eftermiddagsverksamheten är många aktörer aktiebolag och övriga sammanslutningar med ekonomisk verksamhet.

I enlighet med principerna för upphandling förutsätts i en upphandling att serviceproducenten uppfyller de minimikrav som berör tjänstens kvalitet och de krav som berör serviceproducentens lämplighet. Då dessa krav slås fast beaktas bland annat bestämmelserna i lagen om offentlig upphandling och lagen om den grundläggande utbildningen. Endast de serviceproducenter som uppfyller minimikraven för kvaliteten och de krav som berör producentens lämplighet inkluderas i den egentliga jämförelsen av anbud. I jämförelsen av anbud är förmånligheten ur ett helhetsperspektiv ett kriterium för att bli vald. Det ur ett helhetsekonomiskt perspektiv förmånligaste anbudet är det som har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet.

Utgående från återremitteringsförslagen från Nämnden för fostran och lärande har upphandlingsprinciperna kompletterats med att man vid upphandlingen till exempel genom korgar av olika storlek bör försäkra att så många serviceproducenter som möjligt har möjlighet att anordna verksamheten.

I lagen om den grundläggande utbildningen bestäms att betalning av understöd för genomförande av eftermiddagsverksamhet är möjligt. Det är fråga om ett riktat understöd, för vilket det i villkoren för understödet bör förutsättas att understödet används enbart för det beviljade ändamålet. Understödd verksamhet ska fortsättningsvis bevaras som ett sätt att anordna eftermiddagsverksamhet. Det bör dock riktas mer mot de enheter dit det inte genom upphandlingen fåtts en aktör eller där det inte är motiverat att genomföra verksamheten som egen

verksamhet. Understödd verksamhet är möjlig även i de situationer, där undervisningen ordnas av en registrerad sammanslutning eller stiftelse enligt Lagen om grundläggande utbildning 7 §.

Uppbärande av avgifter samt ersättningar och understöd som betalas till serviceproducenterna

Enligt lagen om den grundläggande utbildningen 48 f § kan man för eftermiddagsverksamheten uppbära klientavgift. Avgiften ska efterskänkas eller nedsättas, om det finns skäl till det med beaktande av vårdnadshavarens underhållsskyldighet eller utkomstmöjligheter eller vårdsynpunkter.

I Esbo har stadsstyrelsen beslutit om klientavgifterna samt även om principerna för efterskänkning eller nedsättning av avgiften. I nuläget uppbär staden själv avgifterna för den egna verksamheten och köptjänsternas del. Serviceproducenter som får understöd har emellertid själva uppburit klientavgiften. Om nedsättning eller efterskänkning av avgiften beslutar den tjänsteinnehavare som är behörig i ärendet.

I återremitteringsförslaget av Nämnden för fostran och lärande har förslagsutredningen föreslagits att serviceproducenten har möjlighet att fakturera klientavgiften. Vid beredningen av ärendet har man ändå beslutit att fortsättningsvis föreslå att staden ansvarar för uppbärandet av klientavgiften. Detta baserar sig på att staden beslutar om barninvalen till eftermiddagsverksamheten, beloppet för klientavgiften, samt befrielse och halvering från klientavgiften. En enhetlig modell för klientavgifterna är både tydlig och jämlik för familjerna. Vid informations- och diskussionstillfället som ordnades för serviceproducenterna 30.8.2021 var det många serviceproducenter som understödde att uppbärandet av klientavgifter överförs till staden. På detta sätt försvinner också risken för obetalda klientavgifter, kostnader för indrivning, och kreditförluster från serviceproducenterna.

I understödsbeloppet har beaktats att staden uppbär klientavgifterna. En annan ändring är att det på grund av ändringen i uppbärandet av klientavgiften inte längre finns grunder för att betala separat understöd för beslut om efterskänkning eller nedsättning av avgift. Därtill är det i fortsättningen inte längre möjligt att ansöka om startpenning för en ny enhet. Å andra sidan slopas minskningen på 5% i understödet om det i serviceproducentens tjänst finns en person som inte uppfyller behörighetsvillkoren.

Understöden utbetalas i fortsättningen två gånger om året i förskott i stället för tre. Ifall antalet grupper minskar efter att understödet utbetalas, är mottagaren av understödet skyldig att återbetala den delen av understödet som överskrider det gruppbaseade understödet.

Som grund för val av köptjänst i samband med upphandlingen är det ur ett helhetsekonomiskt perspektiv förmånligaste anbudet. Det ur ett helhetsekonomiskt perspektiv förmånligaste anbudet är det som har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet. Grunden för det helhetsekonomiska perspektivet och relationen till pris-kvalitetförhållandet meddelas i upphandlingsdokumenten. I dem kan man också definiera en övre gräns för hur mycket tjänsten får kosta.

Övriga ändringar

I de principer som i nuläget är i kraft har det för den understödda verksamhetens del funnits ett avdrag för mellanmålet, vilket dragits av från understödet för de serviceproducenter som skaffat mellanmålet via stadens måltidstjänster. För köptjänsternas del har mellanmålet skaffats via stadens måltidstjänster.

I enlighet med återremitteringsförslaget från Nämnden för fostran och lärande har i principerna lagts till att serviceproducenten ska kunna besluta, om mellanmålet beställs från den aktör som staden meddelat, i vilket fall staden betalar mellanmålet. Alternativt kan serviceproducenten skaffa mellanmålet på ett annat sätt. Detta inverkar på beloppet av understöd och ersättning som betalas. Om serviceproducenten skaffar mellanmålet från en annan än den aktör som staden föreslagit, ska serviceproducenten ge staden en utredning om hur man ansvarar för och tar hand om transport, förvaring, tillräcklighet, och hälsoaspekter i mellanmålet.

I de principer som är i kraft i nuläget räknas en elev som har beslut om särskilt stöd som två elever. I enlighet med principerna i beslutsförslaget skulle i fortsättningen endast de barn som har beslut om särskilt stöd på basis av annat än inlärningssvårigheter räknas som två barn. Som grund för ändringen är att särskilda svårigheter med till exempel att läsa eller att räkna inte kan anses påverka deltagandet i eftermiddagsverksamheten.

Enligt de principer som i nuläget är i kraft har serviceproducenten med särskilt vägande skäl kunnat ansöka om tilläggsresurs för anordnande av assistentresurs eller en till ledare. I fortsättningen skulle enheterna för köptjänst producera tjänsten i enlighet med upphandlingsdokumenten. Serviceproducenter som får understöd för eftermiddagsverksamhet kan med en separat ansökan ansöka om tilläggsresurs för assistent.

Därtill har det gjorts noggrannare definitioner samt korrigeringar och ändringar av teknisk natur.

Principernas ikraftträdande och val av serviceproducenter från och med läsåret 2022-2023

Principerna träder i kraft 1.8.2022. Principerna efterföljs emellertid redan i val av serviceproducenter och barninval under våren 2022.

För köptjänsternas del är det meningen att upphandlingsprocessen påbörjas genast när nämnderna beslutit om principerna. Under våren 2022 görs valet om serviceproducenter både för köptjänsternas del och den understödda samt egna verksamheten.

Också de barn som i början av läsåret 2022-2023 deltar i eftermiddagsverksamheten väljs under våren/sommaren 2022 i enlighet med de nya principer som bestämts av nämnderna.

Beslutshistoria

Nämnden Svenska rum 30.09.2021 § 68

Förslag

Direktör för sektorn för fostran och lärande Rinta-aho Harri

Nämnden Svenska rum godkänner principerna för anordnande av lagstadgad eftermiddagsverksamhet i enlighet med bilagan. Principerna

består av principer för anordnande och genomförande av eftermiddagsverksamhet, barninvalskriterier och upphandlingsprinciper, principer för beviljande av understöd och principer för eftermiddagsverksamhet i egen regi.

Principerna träder i kraft 1.8.2022. Principerna efterföljs emellertid redan i val av serviceproducenter och barninval under våren 2022.

Behandling

Laiho avlägsnade sig med stöd av förvaltningslagen 28 § punkt 5 på grund av jäv under behandlingen och beslutsfattande.

Ordföranden föreslog understödd av Ramm-Schmidt, Hertell och Helander att ärendet bordläggs. Ordföranden frågade om förslaget om bordläggning kan godkännas. Eftersom ingen motsatte sig det, konstaterade ordföranden att nämnden enhälligt bordlade ärendet.

Beslut

Nämnden Svenska rum bordlade ärendet enhälligt.